

Den kompromisløse æstetiks vogter

Anton
Corbijns
'The
American'
med
George
Clooney i
hovedrollen

ANMELDELSE / 13.10.10

Med konsekvent visuel gennemslagskraft og en uforlignelig evne til at kondensere dramatisk potentiale har hollandske Anton Corbijn gennem de sidste snart tre årtier været en af de mest stilsikre kunstnere udi kombinationen af musik, film og fotografi. Atlas tegner et portræt af Corbijn og anmelder den premiereaktuelle spillefilm 'The American'.

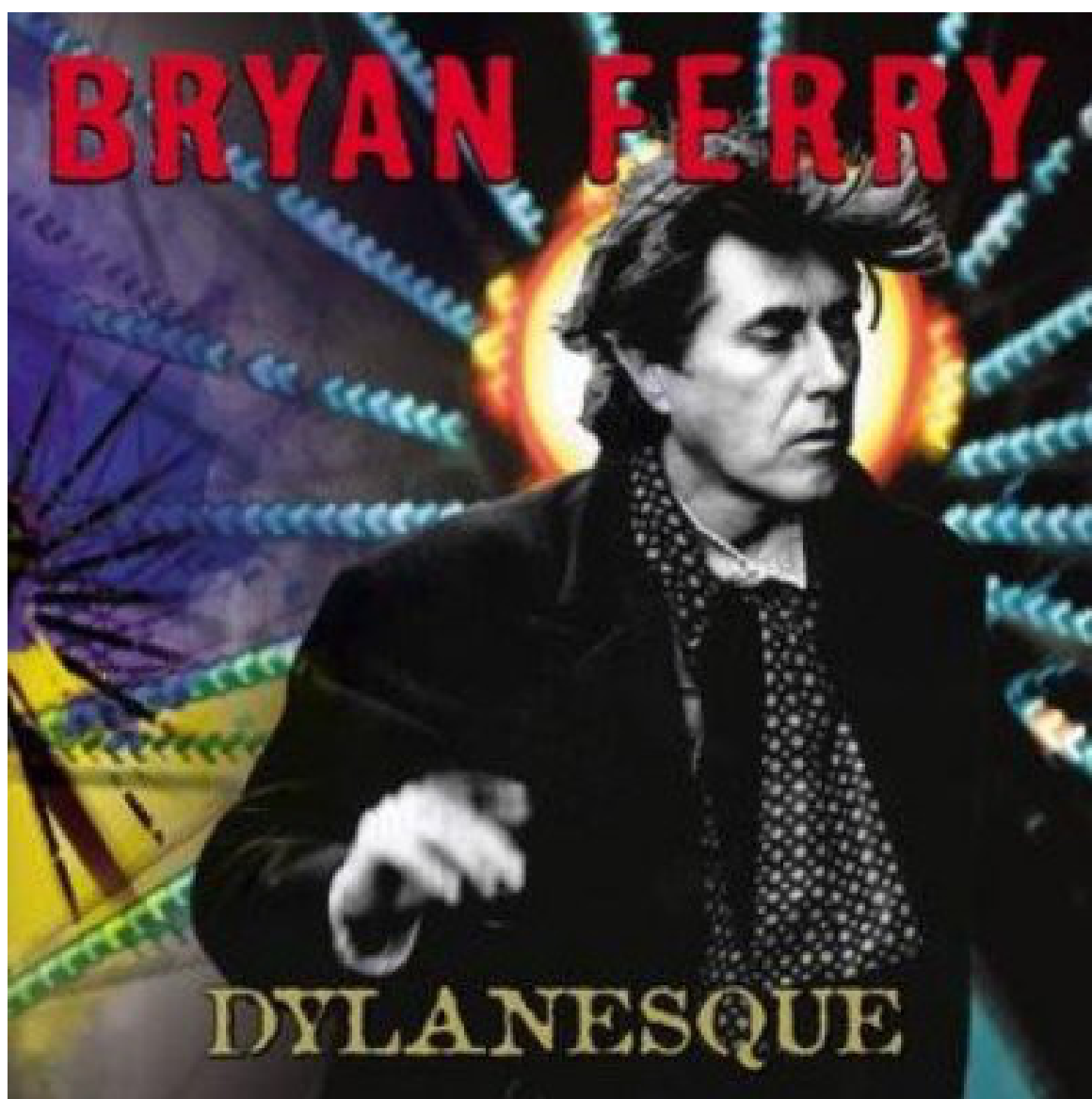
Katrine Sommer Boysen

Britisk teen spleen

I 1979 flyttede en ung Anton Corbijn (f. 1955) fra hjemlandet, Holland, til London. Han havde allerede markeret sig som en lovende rockfotograf, men gennembruddet skulle vise sig at komme med et billede af det britiske post-punkrockband, Joy Division, allerede samme år. Joy Division havde horder af unge fans, der blev tiltrukket af bandets romantiske nihilisme, eksistentielle *spleen* og dundrende toner.

Mytologiseringen af det unge band, som Corbijn med sine billeder af dem var med til at cementere, fik kun yderligere næring, da bandets karismatiske forsanger Ian Curtis året efter begik selvmord og dermed skrev sig ind i rækken af rockens unge, døde, rebelske martyrikoner.

Allerede med de tidlige billeder af Joy Division og Ian Curtis var Corbijns æstetiske credo og stilsikre tæft for at ramme essensen af personerne på den anden side af linsen tydelig. En prunkløs stil i et som oftest sort/hvidt univers, hvor tidens rockfænomener glædeligt lod sig skildre i både manierede udskjelser og i nærmest dokumentarisk renhed. Dette gjorde sig gældende, hvad enten mediet var fotografiets øjeblikkarakter eller musikvideoens koncentrerede drama. Corbijns øje for mennesket bag musikken og måske i endnu højere grad fornemmelsen for at få billeder til at supplere lyden, så der i spændingsfeltet mellem lyd og billede skabtes et udforsket rum blottet for 80'ernes anstrengte udklædningsssyge, gjorde ham snart til et af de mest efterspurgte kort blandt rockmusikere, der ønskede netop det skræbete udtryk, der blev Corbijns signatur. Corbijn blev hoffotograf og -instruktør for bands som U2, Depeche Mode, Joy Division og op gennem 90'erne og 00'erne fulgte videoer for så forskellige kunstnere som Johnny Cash, Bryan Adams, Red Hot Chili Peppers og Coldplay.

Bryan Ferrys 'Dylanesque' - coverfoto af Anton Corbijn

Et eksempel på Corbijns stjerne i musik-miljøet finder man i forberedelserne til Bryan Ferrys 2007 album "Dylan-esque", der præsenterede 11 Bob Dylan covers i klassisk Bryan Ferry crooner-stil. For at få det rigtige cover-foto arrangerede Ferry ligefrem udgivelsen rundt om Corbijns kalender. Fotografens stjerne er i dette tilfælde på højde med den fotograferede. Corbijn er på mange måder det moderne musikfotografis Michelangelo.

Fornemmelser for musikvideoens anatomi

Musikvideoer er i regelen ikke kendetegnet ved store filmiske ambitioner, hvorfor musikvideoen har en tendens til at blive et visuelt og nødvendigt appendiks for at gøre et hit. Således har man lagt øje til megen ligegyldig dans, letpåkledte damer og fortænkte scenarier i musikvideoens hellige navn. Der findes dog undtagelser og op gennem 90'erne blev de kunstnerisk eksperimenter væsentlig mere udtalte. I værker af instruktører som Chris Cunningham, Spike Jonze, Michel Gondry og netop Corbijn begynder musikvideoen at få en selvstændig kunstnerisk, æstetisk og filmisk gyldighed. Musikvideoens projekt blev i hænderne på disse kunstnere – der netop også blev fremhævet som sådan – en egensindig gevækst, der sprang ud af det af bandet gestaltede univers, men samtidig levede musikvideoerne et eget liv som kunstværk.

Som instruktør af musikvideoer var Corbijns fremmeste force et særegent filmisk blik og en uudgrundelig fornemmelse for musikvideoens anatomi, der blev og til stadighed bliver udfordret i Corbijns optik, hvor der skabes et musikfilmisk rum, der levner lige meget plads til fortættet drama og den rene musik.

Corbijns særegent filmiske sans, som synes at udspringe af en hypervisuel tilgang til historiefortælling, skulle blive endnu mere dyrket, da han endelig i 2007, efter at have eksperimenteret med en række kortfilm, debuterede som spillefilminstruktør. Corbijn har selv sagt, at han absolut intet ved om spillefilm og stort set aldrig går i biografen, hvorfor hans (spille)filmiske vision kom til at udspringe af det felt, han allerede havde hjemme i. Det virker som en cyklisk mytologisering, at Corbijn, hvis karriere blev (kick)startet med netop billeder af Joy Division, skulle debutere med en film om bandet, og særligt historien om forsanger Ian Curtis' storhed, fald og ultimativt meget tidlige død.

Still fra filmen 'Control' - Sam Riley i rollen som Ian Curtis

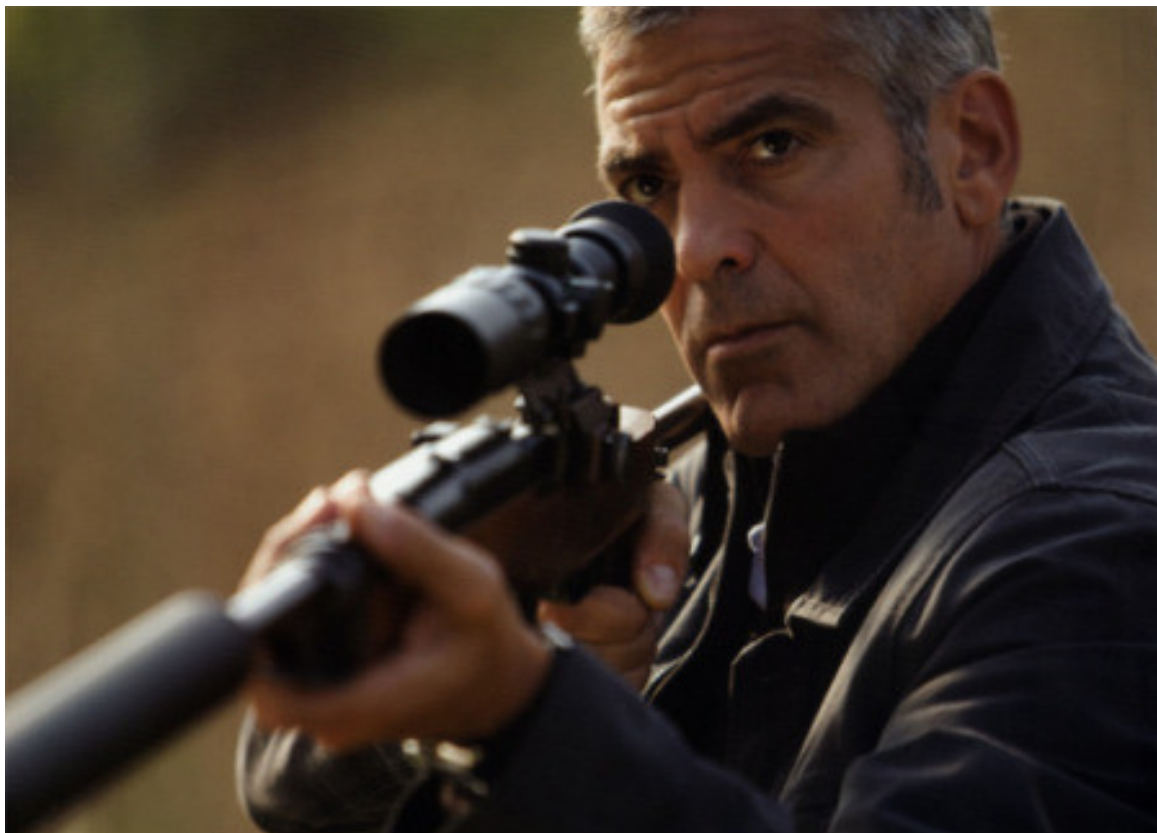
'Control', som filmen rettelig blev betitlet, fik premiere på filmfestivalen i Cannes i 2007 og blev overstrømmende modtaget af både distributører, kritikere og publikum. Man havde forventet, at den naturligt ville appellere til en kreds af Joy Division-fans, men at den i den grad ramte publikum overraskede. 'Control', der fik dansk biografpremiere i januar 2008, handler om den unge Curtis (spillet med stor kontrol og styrke af Sam Riley), hvis liv i Manchester-forstaden fyldes med glamrockdyrkelse, egne musikalske eksperimenter og ikke mindst pigen, Deborah (en altid fremragende Samantha Morton). De bliver gift, da Curtis kun er 17 år og får hurtigt et barn sammen, alt imens Curtis endelig slår igennem med bandet Joy Division, der kækt er opkaldt efter nazisternes benævnelse af luderne i kz-lejre. Ægteskab og baby bliver nu klodser om benet på den unge stjerne, der langsomt mister grebet og kontrollen med sit liv. Kun på scenen har han kontrol, men det er også her, han for alvor mister den.

At Corbijn i den grad mestrer spillefilmformatet bliver helt tydeligt med 'Control'. Den stilsikre, æstetiske konsekvens og det kondenserede drama kombineret med musikken som afgørende kulisse går op i en højere enhed, som var 'Control' kulminationen på Corbijns *oeuvre*.

'The American'

Derfor er det med stor forventning, Corbijns anden spillefilm er imødeset. 'The American' er baseret på romanen 'A Very Private Gentleman' af Martin Booth og viser helt nye sider af Corbijns talent. Musikken er her skubbet i baggrunden, og filmen markerer således instruktørens første skridt ud af musikkens skygge, hvor han står frem befriet for sit tidligere udgangspunkt. Tilbage er en nervepirrende sans for at

lade den gode historie udspille sig næsten umærkeligt og en uhyre formfuldendt kontrol over både dialog og billedside.

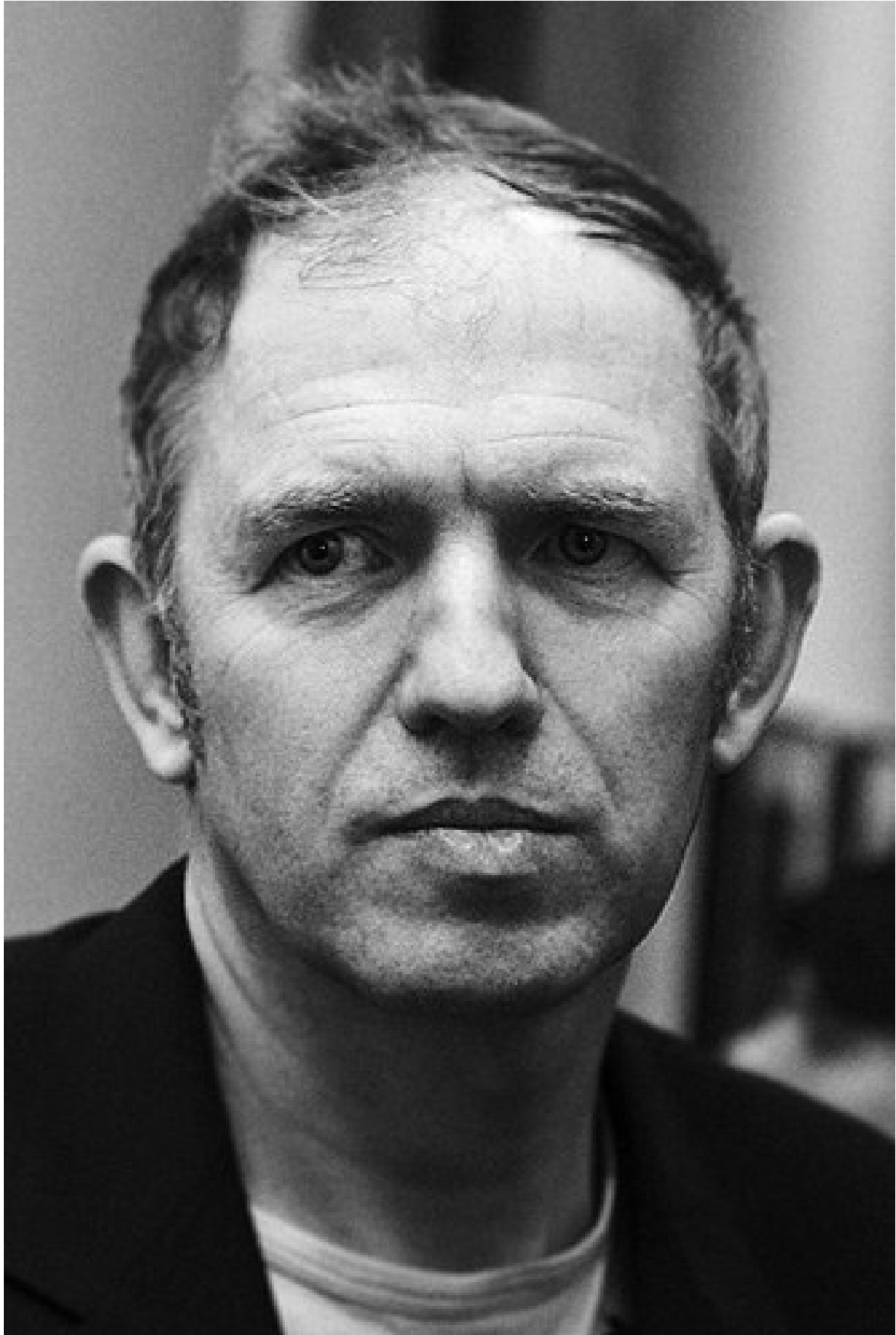

Jack eller måske Edward - spillet af George Clooney - i 'The American'

George Clooney spiller den altdominerende hovedrolle som den mystiske amerikaner (han er nærmest med i hver eneste *frame*), der måske hedder Jack eller måske Edward. Han er lejermorder og hyres særligt til at fremstille specialiserede mordvåben til kræsne klienter. Han er sindssygt effektiv, diskret og har en forbilledlig evne til at samle komplicerede tekniske instrumenter med yderste akkuratesse. Som en japansk samurai, der osende af zen intet overlader til tilfældighederne. Filmen åbner dybt ude i en sneklædt svensk ødemark, hvor Jack er på en opgave. Han efterlader sig et par bloddryppende lig i det kridhvite landskab og rejser så videre mod næste job – denne gang i en lille italiensk flække, hvor han skal assistere den smukke og evigt foranderlige Mathilde (Thekla Reuten) med det helt rette våben. I sit landsbyeksil indlogerer Jack sig i et lille hummer og får hurtigt kontakt til den lokale præst og nogle mekanikere, der kan hjælpe ham med udstyr til at konstruere en lyddæmper til geværet.

Og så er der kærligheden. For Jack eller Edward, hvilket vi stadig ikke ved med sikkerhed, blotter en flig af en brist i perfektionen i relationen til luderen Clara (Violante Placido), hvis umiddelbare sødme og naive skrøbelighed står i skærende kontrast til det liv, han selv lever. Men skal man overgive sig til sårbarheden i et job, der går ud på at undertrykke netop det? Det må nødvendigvis ende galt.

Corbijn navigerer strategisk og brillant uden om at gøre 'The American' til en kærlighedshistorie eller en thriller, selvom den åbenlyst indeholder potentiale til at være begge dele. Genistregen er at lave en film om en lejemorder, hvor man som publikum ikke primært er interesseret i, hvem der bliver dræbt, eller en kærlighedshistorie, man på forhånd ved er dømt til at mislykkes – og det skildret helt uden skyggen af patos. I stedet er filmen et berusende visuelt karakterstudie, der viser en mand, hvis skæbne allerede er forsejlet. Men som tilskuere bliver vi hængende, fordi dette er udført så eminent. Man kan med rette hævde, at 'The American' sine steder nærmest stagnerer, og ved første gennemsyn af filmen, blev denne anmelder da også irriteret og rastløs grundet den manglende *action*. Denne kritik er berettiget og så alligevel ikke, for Corbijn lykkes til fulde med sit projekt, der netop er at bryde med forventningen.

Manden selv - Anton Corbijn

Som sin hovedperson og i sine andre værker er Corbijn også i mesterlig kontrol i instruktørstolen. Hvert eneste billede er koreograferet ud fra helhedens samlende logik. Der er ikke ét overflødigt *shot*; hvert billede berettiger det næste. Billederne viser yndige italienske landsbyer uden anmassende nuancer af brændt siena. Her kommer Corbijns sans for rene skud virkelig til sin ret.

'The American' vil helt sikkert tage publikum ved næsen, da de umiddelbare forventninger til Clooney som lejermorder omslynget af en italiensk *babe* unægtelig er anderledes. Men tålmodighed belønnes i en film, der bare vokser og vokser også efter de sidste rulletekster er løbet over lærredet.

FAKTA

'The American' af
Anton Corbijn har
premiere torsdag d. 14
oktober i danske
biografer.